

PASCALE FERROUL

Ο ΓΙΑΤΡΟΣ ΣΥΝΙΣΤΑ
DAVID BOWIE

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
ΜΑΡΙΑΕΝΑ ΚΑΡΡΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΑΘΗΝΑ 2007

ΝΕΦΕΛΗ / ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Σύμβουλος έκδοσης: Μαριλένα Καρρά

Τίτλος πρωτοτύπου:

Pascale Ferroul, *David sur ordonnance*, Actes Sud, 2006

Copyright © 2006 Actes Sud

ISBN: 978-960-211-852-8

Για την ελληνική γλώσσα:

© 2007 Εκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ

Ασκληπιού 6, Αθήνα 106 80

τηλ.: 210 3639962 – fax: 210 3623093

e-mail: info@nnet.gr

www.nnet.gr

Αλλά η δυστυχία μοιάζει να έχει το χάρισμα να μας κάνει να ξεχνάμε ότι υπάρχουν κι άλλα πράγματα, γεγονός που πιθανόν να είναι εξίσου καλό, όσον αφορά τη δυστυχία, διαφορετικά δεν θα μπορούσαμε να την υποφέρουμε. Ορισμένες φορές πέφτουμε σε κατάθλιψη, άλλες φορές πάλι πέφτουμε σε κατάθλιψη. (...) Στα χειρότερα και στα χειρότερα.

MARTIN AMIS, *London Fields*.

Είμαι ένας στιγμιαίος σταρ: προσθέστε λίγο νερό και πιείτε με.

DAVID BOWIE*

*Αναφέρεται στο *Guide MusicBook*, του Hervé Guilleminot, εκδ. L'Etudiant, 2001, σ. 107.

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Όταν ανακάλυψα τον Μπόουι, ξεκρέμασα όλους τους πίνακες που δεν ταίριαζαν με τα τραγούδια του. Άλλαξε όλη μου η ζωή. Εγκατέλειψα την υπεραγορά Auchan για να αποκτήσω δική μου μουσική παιδεία. Έγινα η τραγουδίστρια του συγκροτήματος (αφού πρώτα δοκίμασα τα ντραμς).

...

Αν βάλεις μία κασέτα του Ντέιβιντ Μπόουι, απαγορεύεται να κάνεις κάτι άλλο. Θα ήταν προσβλητικό (γι' αυτόν, για όλους τους ανθρώπους σαν κι αυτόν). Αποκλείεται να σιμπολογάς ταυτόχρονα, να πλέκεις ή να απαντάς στο τηλέφωνο.

...

Επιπλέον, ο Ντέιβιντ είναι ο μόνος καλλιτέχνης που δεν γελοιοποιείται όταν τον ξαναπερνούν στα masters.

...

Τραγουδάει, ακόμα κι όταν δεν τραγουδάει. Μιλάει μεταξύ των κομματιών, και η παλλόμενη φωνή του δονείται στ' αλήθεια.

...

Είναι η δέκατη φορά που ακούω την ίδια ηχογράφηση χωρίς να καταφέρω να αντιληφθώ πού έκανα λάθος.

Ορισμένα άτομα, που τα τρέλανε η ζωή, αποφάσισαν να αποτρελαθούν: θέλουν να θεραπεύουν τους τρελούς. Υπερβάλλω... Ως φοιτήτρια, είχα αληθινή κλίση. Έγινα ταυτόχρονα δεκτή ως

ειδικευόμενη σε κάποιο νοσοκομείο τόσο της νότιας όσο και της βόρειας Γαλλίας, και δεν είχα παρά να διαλέξω. Αλλά γιατί διάλεξα τη βόρεια;

Ευτυχώς, μετά το διδακτορικό μου, διορίστηκα σε αυτή τη θέση, στη νότια Γαλλία. Θυμάμαι ακόμα το πρώτο πρωί όπου, ξεπροβάλλοντας μέσα από μια νύχτα που την πέρασα ταξιδεύοντας, κατρακύλησα στο χέρσο χωράφι, κάτω από έναν μαγικό ήλιο. Είχα αφήσει τον αυτοκινητόδρομο για να πιω καφέ σε ένα χωριό, έναν καφέ που τον είχαν σερβίρει μέσα σε ένα μικρό ποτήρι. Οι άνθρωποι έλεγαν ότι θα πήγαιναν να κολυμπήσουν στο ποτάμι. Κι εγώ σκέφτηκα: για κοίτα, μόλις ανακάλυψα έναν νέο πλανήτη.

Σήμερα, πού έχει πάει η αισιοδοξία μου; Ίδου ένα ενδεικτικό σημείο: μαθαίνω ότι μια αμερικανική εταιρία θέλει να βοηθήσει τα παιδιά που έχουν προσβληθεί από ανίατες ασθένειες να πραγματοποιήσουν τα πιο τρελά όνειρά τους, και σκέφτομαι: «Δεν έχουν μάθει λοιπόν σε αυτά τα παιδιά την αξία της παραίτησης;»

Η αλήθεια είναι ότι η κλινική σταδιοδρομία μου μοιάζει με κεκλιμένο επίπεδο: όλοι οι άλλοι στην κορυφή, και εγώ καταγής (διότι δεν υπάρχει υπό τη γη). Δεν άδραξα ποτέ τις ευκαιρίες για προαγωγή, δεν αναζήτησα ποτέ χρήσιμα στηρίγματα. Σήμερα φοβάμαι ότι η πίστη μου έχει ατονήσει, έχει εκπνεύσει ήσυχα, σαν διαβατήριο στο βάθος ενός συρταριού.

Όταν παραιτείται κάποιος από την καριέρα του, το κάνει συχνά προς όφελος της ιδιωτικής του ζωής. Αυτό δεν ισχύει στην περίπτωση μου. Διέγραψα τον έρωτα από τα σχέδιά μου. Ο έρωτας είναι ένα γελοίο συναίσθημα, το οποίο ξεπερνά όλα τα άλλα γελοία συναισθήματα. Μερικές φορές νιώθω τις αναθυμιάσεις του. Τότε πέφτω σε περισυλλογή και σταματώ να αναπνέω.

Για πολύ καιρό είχα πιστέψει ότι, όταν ζει κάποιος χωρίς έρωτα, είναι σαν να ζει πέρα από τις δυνατότητές του. Όμως ο

έρωτας δεν είναι μία δυνατότητα. Είναι όλα ή τίποτα. Κι επιπλέον είναι ένας τομέας στον οποίο δεν έχω κάνει καμία πρόοδο. Αυτό που έχω ήδη καταλάβει δεν με βοηθά να κατανοήσω εκείνο που ακόμα δεν έχω καταλάβει. Σε μια ηλικία όπου όλες οι ελπίδες που έχω επενδύσει θα έπρεπε να μου αποφέρουν σεβαστά κέρδη, εγώ είμαι πιο άπορη παρά ποτέ.

Ξέρω γιατί συνεχίζω: απλώς διότι, πάνω στη γη, κάθε ώρα που ζούμε τη χρωστάμε. Διότι οι αποφάσεις της μίας μέρας αποτελούν δέσμευση για την επόμενη.

Βάζω ένα ποτήρι κρασί. Ακούω τους θορύβους της νύχτας και κρατώ την αναπνοή μου. Δεν ήξερα, δεν μπορούσα να ξέρω... Είναι μία αιτία όπως όλες οι άλλες (όχι όπως μία άλλη αιτία, αλλά μία άλλη μελωδία, μία άλλη ανοησία).

Έχω ήδη βιώσει όλα τα είδη αϋπνίας: αγχώδεις, ερωτικές, μητρικές (θηλασμός), μητρικές (εφιάλτες), μητρικές (πυρετός). Αλλά αυτήν εδώ τη δοκιμάζω για πρώτη φορά: δεν κοιμάμαι επειδή κοιμήθηκα αρκετά την προηγούμενη νύχτα... κι επίσης επειδή θέλω να επαναλάβω μπροστά στον καθρέφτη αυτά που θα πω στο πειθαρχικό συμβούλιο.

– Μπορεί να μην έχω να προσθέσω τίποτε άλλο. Μπορεί να έχω να προσθέσω δέκα φορές περισσότερα.

Αν κατορθώσω να τους δώσω να καταλάβουν ότι κάναμε αυτή την παράκαμψη μέσω του Ντέιβιντ Μπόουι για θεραπευτικούς λόγους, για να μιλήσουμε για τις ζωές μας (για εκείνα που έχουν μεγάλη σημασία σε αυτές, καθώς και για εκείνα που είναι τελείως ασήμαντα), τότε θα έχω κερδίσει μερικούς πόντους. Δεν θα είμαι λιγότερο υπεύθυνη γι' αυτό που συνέβη, αλλά θα νιώσω λιγότερο μόνη.

Θυμάμαι τις εκμυστηρεύσεις του Ετιέν: Αυτό που μου αρέσει στον Μπόουι είναι ότι δεν έχει καμία σχέση με το σχολείο. Σημειώνουμε πρόοδο στα αγγλικά και στην ποίηση, αλλά ούτε καν το καταλαβαίνουμε.

Έχω, άραγε, στ' αλήθεια μία πιθανότητα να πείσω το συμβούλιο με τα σχόλια των ασθενών; Όπως και να 'χει, πρόκειται για φόνο. Φόνο... Η δικηγόρος που θα παρίσταται ως συνήγορός μου μοιάζει κάπως παρωχημένη.

Αναπνέω με δυσκολία. Δημιουργώ αυτοστιγματεί ένα μικρό ρεύμα αέρα. Θα έλεγε κανείς ότι την ώρα της νύχτας που θα έπρεπε να κάνει τη λιγότερη ζέστη, εκείνη ακριβώς την ώρα κάνει την περισσότερη. Περπατώ γυμνή μέσα στο σπίτι, αλλά ούτε καν αυτό είναι αρκετό. Τι άλλο μπορώ να βγάλω;

Απόψε, ο εξάχρονος γιος μου μού ανήγγειλε σοβαρά:

- Τα κουνούπια θα τσιμπήσουν τις ρώγες σου, έτσι όμορφες που είναι.

Μεγαλώνω μόνη τον Βικτόρ, και δεν βλέπω πώς θα μπορούσα να αντεπεξέλθω στις ανάγκες, αν το νοσοκομείο έπαιρνε ριζικά πειθαρχικά μέτρα. Κι όμως, το ξέρω, έχω λίγες πιθανότητες να υποστώ μια απλή επίπληξη.

Επέλεξα πολύ μικρή την ψυχιατρική, η οποία έμοιαζε η λιγότερο αιματηρή ειδικότητα. Πεθαίνω στα γέλια όταν το σκέφτομαι... Αγωνιζόμουν για να τα βγάλω πέρα, πλήρωνα τις σπουδές μου συμμετέχοντας σε τηλεοπτικά παιχνίδια. Κανείς δεν με πιστεύει όταν το λέω, κι όμως είναι αλήθεια. Σήμερα η τηλεόραση βρίσκεται μπροστά στην πόρτα μου, αλλά όχι πια για να παίξουμε. Πρέπει να λογοδοτήσω, χωρίς να αποφυγώ τις ευθύνες μου.

Έχω μία ιδέα για το ξεκίνημα του λόγου μου. Εφόσον δεν είχα καμία υποστήριξη από τους συναδέλφους μου, θα μπορούσα να αρχίσω με μια φράση όπως:

- Ορισμένα πράγματα μπορούν να εμφανίζονται εις διπλούν (όπως το Μαρτίνι, το ντε-σεβό¹), άλλα εις τριπλούν (όπως ο ανό-

1. Αναφέρεται, βέβαια, στο γνωστό μοντέλο αυτοκινήτου της Citroën, το οποίο σημαίνει «δύο ίπποι». (Σ.τ.Μ.)

ητος, η οδοντιατρική γέφυρα). Εγώ είμαι μόνη. Παρουσιάζομαι ενώπιόν σας μόνη.

Εκείνο που έχει μεγάλο ενδιαφέρον είναι να τριγυρίζει κανείς, χωρίς μάρτυρες, μέσα στην άγρια νύχτα: μπορεί να βγαίνει από την πορεία του, να αναποδογυρίζει ανεξέλεγκτα με το αυτοκίνητο, και κανείς να μην του επιβάλλει κυρώσεις... Τώρα όμως πρέπει να περάσω σε σοβαρά πράγματα. Ενώπιον των συναδέλφων μου και των εκπροσώπων της διοίκησης, θα πρέπει να αναφέρω συγκεκριμένα γεγονότα, και όχι ψυχικές καταστάσεις.

Στοιχειοθετώ λοιπόν έναν ανεδαφικό φάκελο, και τα χαράματα τηλεφωνώ στη φίλη μου Σελίν για να της διαβάσω τις βασικές γραμμές της υπεράσπισής μου και να δω την αντίδρασή της. Εκείνη γελάει:

- Μπόουι, ο πρώτος δίσκος που αγόρασα δι' αλληλογραφίας. Δεν κατάλαβε τίποτα.
- Μα όχι, ο Μπόουι δεν έχει καμία σχέση με όλα αυτά.

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ*

* Δεν πρέπει να είναι ούτε πολύ καλό, για να μην επισκιάσει τον Ντέιβιντ Μπόουι που εμφανίζεται στο δεύτερο μέρος, ούτε πολύ κακό, για να είναι ισάξιο του.

Εν αρχή ην ο Λόγος. Τα υπόλοιπα ακολούθησαν:

- Θα σε σκοτώσω! έσκουξε ο Μάρτιν, όταν νόμισε ότι ο Ρισάρ το είχε πληρώσει με το βιβλιάριο επιταγών του (του το κλέβει τρεις φορές την εβδομάδα).

Αναζωογονητικά κύματα θυμού τέντωναν τα σώματα καθώς κατευθύνονταν προς την έξοδο, αλλά σήκωσα το χέρι για να ηρεμήσω το παιχνίδι. Κλασική απάντηση του Ρισάρ: «Εγώ δεν φταίω σε τίποτα» (με το αντίστοιχο περίλυπο χαμογελάκι).

Ο Μάρτιν γράφει. Η γραφή του αξίζει τον κόπο (στην πραγματικότητα, όχι, δεν αξίζει τον κόπο, αλλά αυτό υποστηρίζουμε μπροστά στον Ρισάρ, του οποίου τα χτυπήματα κάτω από τη μέση αρχίζουν να μας κουράζουν).

Θυμάμαι την πρώτη του επίσκεψη στο ιατρείο. Οι γονείς του Μάρτιν είχαν αποφασίσει να τον φέρουν στο νοσοκομείο. Ο Μάρτιν είχε σκύψει για να μου πει χαμηλόφωνα:

- Δεν είναι αυτοί οι πραγματικοί μου γονείς. Ο πατέρας μου είναι ο Τζόνι Ντεπ και η μητέρα μου, η Σάρον Στόουν.

Πίσω του, οι γάλλοι γονείς, που ήταν καθηγητές πανεπιστημίου, με κοίταζαν εξεταστικά με θλιμμένα, σουφρωμένα μάτια. Στα τριάντα του, ο γιος τους εξακολουθούσε να μένει μαζί τους. Το παραλήρημά του σχετικά με την εξ αίματος συγγένεια ήταν μόνον ένα σύμπτωμα ανάμεσα σε δεκάδες άλλα.

Στο σχολείο ήταν λαμπρός μαθητής, πριν αρχίσει η κατρακύλα του, την οποία αντιμετώπιζε με την ίδια επιμέλεια, με την ίδια επιμονή.

Τη δεύτερη φορά που ήρθε στο γραφείο μου, ο Μάρτιν στάθηκε στον ημιώροφο και μου είπε:

- Γιατρέ, μη γυρίσετε, βλέπω ποντίκια πίσω σας.

Του απάντησα υπομονετικά:

- Μα βέβαια, μα βέβαια...

Γύρισα, ωστόσο, μηχανικά. Πρόλαβα να δω δύο ποντικούς να το βάζουν στα πόδια. Σε αυτή την περίπτωση, σκέφτεται κάποιος: μήπως έχω μπει στον κόσμο του; Ο συγχρωτισμός με άτομα πνευματικά διαταραγμένα μήπως με έχει κάνει να μεταπηδήσω στην παράνοια;

Την τρίτη φορά που συνάντησα τον Μάρτιν, κατάφερα να πείσω τους γονείς του να μείνει μαζί μας. Λέω Μάρτιν, αλλά αυτό είναι ένα προσωνύμιο που ο ίδιος ο ασθενής μου έδωσε στον εαυτό του προς τιμήν του αγαπημένου του συγγραφέα, Μάρτιν Έιμς. Στα σημειωματάριά του έχει αντιγράψει όλο το έργο του βρετανού συγγραφέα, ταξινομώντας το σε μεγάλες θεματικές ενότητες: «Ο Μάρτιν Έιμς και τα βελάκια του», «Ο Μάρτιν Έιμς και οι γυναίκες», «Ο Μάρτιν Έιμς και οι πονόδοντοι»... Ύστερα άρχισε να προσθέτει τα δικά του σχόλια: κεφάλαιο I: «Λαϊκά παίγνια και αστικά παίγνια στο έργο του Μ'Ε.», κεφάλαιο II: «Η θέση του χρήματος στα μυθιστορήματά του που αναφέρονται λιγότερο σε αυτό»... Και τέλος, ο Μάρτιν μας απέκτησε την αυτονομία του και έγραψε τις δικές του ιστορίες, ορισμένα αρκετά σύντομα διηγήματα. Τα έδειξε στα μέλη της νοσηλευτικής ομάδας. Εκείνοι που τα διάβασαν είπαν ανακουφισμένοι: δεν είναι καν κακά.

Με το δίκτυο αναγνωστών που διέθετε στο ίδρυμα, ο Μάρτιν έγινε γρήγορα ο διασημότερος από τους άγνωστους συγγραφείς. Όπως είναι φυσικό, ο Ρισάρ ζηλεύει.

Διέκοψα τη λογομαχία, διοργανώνοντας μια συζήτηση εκ περιτροπής. Πρόκειται για μία μαγνητοταινία που ηχογραφήθηκε με τον κωδικό WZ 234 και με ημερομηνία 14 Μαΐου 2002.

- Ο κανόνας είναι ο εξής: «Καθένας εκφράζεται διαδοχικά, λαμβάνοντας υπόψη αυτά που έχει πει ο προηγούμενος». Ποιος θέλει να ξεκινήσει;

...

- Δεν φανταζόμουν ότι μια μέρα θα ήμουν πιο γριά από τον Κολόμβο.

- Ευχαριστώ, Πάολα.

Το εκτίμησα διότι η Πάολα κι εγώ έχουμε την ίδια ηλικία, είμαστε σαράντα χρονών. Συγγνώμη: θα έπρεπε να πω «εγώ και η Πάολα». Θα έπρεπε να αντιστρέψουμε τη σειρά προβαδίσματος όταν μιλάμε για ηλικία και η ηλικία αυτή είναι προχωρημένη· είναι λιγότερο αγενές.

...

- Αν δεν σημειώνεις τις σελίδες, θα σε σημειώσουν αυτές.

- Ευχαριστώ, Μάρτιν.

Μόνο να μπορούσε να σταματήσει να διαβάζει, και να δει τηλεόραση, τόσο όσο και η Πάολα... Στην ιατρική, τουλάχιστον, αυτό είναι κάτι που το κάνουμε λίγο· το διάβασμα εννοώ. Δύσκολο κατά τη διάρκεια των σπουδών, δύσκολο και στη συνέχεια.

...

- Είδα πως ήμουν διευθυντής ορχήστρας σε μια συναυλία με έργα του Μπαχ, αλλά κατάλαβα ότι ήταν όνειρο, γιατί σήμερα είναι της μόδας η δωδεκαφωνική μουσική.

- Ευχαριστώ, Ρισάρ (ο Ρισάρ, που ο Μάρτιν τον είχε βαφτίσει Σάμιουελ, επειδή του αρέσει πολύ ο Μπέκετ και επειδή θα ήθελε να του αρέσει πολύ και ο Ρισάρ).

...

- Ανακάλυψα πρόσφατα ότι είχα κρατήσει ένα και μόνο πράγμα απ' όλους τους εραστές μου: το μπολ του πρωινού. Έτσι λοιπόν, έχω μια μεγάλη συλλογή από μπολ στο σπίτι (αυτό είναι το καλό νέο), αλλά δεν έχω πλέον τους εραστές που ταιριάζουν με αυτά (αυτό είναι το κακό νέο).

- Ευχαριστώ, Νόρα.

Σκέφτηκα: πλάκα έχει αυτό που λέει, έχω ακριβώς την ίδια μανία. Όμως, στα είκοσι πέντε της, πόσους γκόμενους μπόρεσε να συλλέξει;

...

- Θέλετε μία πισίνα; Έξι επί οκτώ, σας την τοποθετώ, σε δέκα μέρες μπορώ να το τακτοποιήσω.

- Μπορείς ν' αφήσεις κατά μέρος το κινητό σου, Ετιέν. Ξέρεις πολύ καλά ότι δεν πιάνει εδώ.

...

- Σχεδίασα μία στάση λεωφορείου για τον Ιησού.

- Εντάξει, Λιζ.

Έπρεπε να πυκνώσω τον ρυθμό των συνεδριών μαζί της. Η τελευταία μυστικιστική κρίση της με έπιασε εξ απήνης, ένα σαββατοκύριακο που είχα υπηρεσία.

...

- Πήρα το απολυτήριο λυκείου με 15. Στη φυσική, το πρόβλημα ήταν το εξής: το δολάριο κατακυλιά, υπολογίστε την ταχύτητά του στο πέρας της πτώσης του.

- Τελείωσες, Ρισάρ; Ας κάνουμε μια παύση... Θα ήθελα να ακούσετε λίγο περισσότερο ο ένας τον άλλον, και να απαντήσετε ο ένας στα λεγόμενα του άλλου...

- Πρέπει να πηγαίνω, γιατρέ. Δεν μπορώ να μείνω απόψε: με περιμένουν στο Σαν Μπερναρντίνο. Βρίσκεται στις Ηνωμένες Πολιτείες, η πτήση μου είναι σε τρία τέταρτα.

- Θα μείνεις μαζί μας, Μάρτιν. Καλά, σταματάμε τη συζήτηση εκ περιτροπής, και δοκιμάζουμε με ομάδες των δύο: Λιζ και

Πάολα, Ετιέν και Νόρα, Ρισάρ και Μάρτιν. Ναι, καλά ακούσατε, είπα Ρισάρ και Μάρτιν· μιλήστε ο ένας στον άλλον, επικοινωνήστε, ΣΑΣ ΠΑΡΑΚΑΛΩ. Και ακούστε όλοι τι είπε το προηγούμενο ζευγάρι, για να μείνετε στο ίδιο μήκος κύματος.

- Ετιέν: Μου αρέσουν πολύ οι ασταθείς καταστάσεις.

- Νόρα: Δεν θα έπρεπε να σου αρέσουν.

- Λιζ: Έχω μία γνώμη πάνω σε αυτό το θέμα.

- Πάολα: Αν έχεις μόνο μία, δάνεισέ μου την, αντί να μου τη δώσεις.

Σε αυτό το σημείο, αναρωτήθηκα: αν πάω να ασκήσω την ψυχιατρική στους Εσκιμώους, αυτό θα θεωρηθεί φυγή;

- Μάρτιν: Ξαναδιάβασα όλον τον Σελίν. Ξέρεις ότι έχω ανάγκη να εμποτιστώ με λογοτεχνία για να μπορέσω να γράψω κι εγώ με τη σειρά μου... Έτσι λοιπόν, ξαναδιάβασα όλον τον Σελίν, και ιδού τι έγραψα: «Ακόμα και μια γυναίκα που δεν ζητά ερωτόλογα, στην πραγματικότητα τα αποζητά.»

- Ρισάρ: Βλέπεις, είναι καλύτερα από τον μήνα που ξαναδιάβασες όλον τον Βερλαίν για να γράψεις τελικά «Η διάρροια ερχόταν πάντα μετά την κομπόστα».

- Ετιέν: Δεν είμαι εγώ αυτός που θα πει το αντίθετο.

- Νόρα: Τότε ποιος είναι;

- Μάρτιν: Ο νικητής του βραβείου Γκονκούρ κατατρώχεται, άραγε, όπως κι εγώ, από μία μόνιμη αμφιβολία; Παραμένει ανικανοποίητος, ακόμα και όταν τυπωθεί το βιβλίο του;

- Ρισάρ: Σου δίνω ένα στοιχείο: δημοσιεύθηκε σε τετρακόσιες χιλιάδες αντίτυπα.

- Και πάλι ο Μάρτιν: Είναι αστείο, διότι ένα πρώτο βραβείο αποτελεί εγγύηση ποιότητας στη λογοτεχνία, ενώ στον τομέα των ηλεκτρικών οικιακών συσκευών συμβαίνει το αντίθετο.

- Ξανά ο Ρισάρ: Κανείς εδώ δεν καταλαβαίνει ούτε μία λέξη από αυτές που λες, όσο για τις φράσεις σου... Δεν μπορώ να δούλέψω με κάποιον άλλον;

- Λιζ: Το μηδέν της αριθμομηχανής μου δεν λειτουργεί. Έτσι, για να χτυπήσω 107, πρέπει να χτυπήσω 118-11, καταλαβαίνεις;

- Πάολα: Καταλαβαίνω. Αλλά θα ήταν πιο γρήγορο το 99+8. Ή μία καινούργια αριθμομηχανή.

- Ετιέν: Όταν τα παιδιά γίνονται τεσσάρων χρονών, θα έλεγε κανείς ότι οι γονείς τους έχουν πάψει να αγαπιούνται.

- Νόρα: Ναι, αλλά αγαπούν άλλους γονείς.

- Λιζ: Ό,τι κερδίζουμε, το χάνουμε.

- Πάολα: Και ό,τι ξανακερδίζουμε, το ξαναχάνουμε.

Διέκοψα απότομα τη μαγνητοφώνηση εκείνη τη στιγμή. Θυμάμαι ότι έστειλα όλους τους ασθενείς στα δωμάτιά τους, χωρίς να περιμένω το τέλος της συνεδρίας. Θυμωμένη, πληγωμένη, ήθελα να διαγράψω αυτή την αποκριάτικη σκηνή.

Αυτή ήταν η πρώτη μου αποτυχία στον τομέα της ψυχιατρικής για ενήλικες. Εδώ κι έναν μήνα, μερικοί από τους ασθενείς μου έμοιαζαν να έχουν αποφασίσει να προχωρήσουν στην εξερεύνηση της παράνοιας. Δεν καταλάβαινα αυτή την εξέλιξη.

Η δύναμή μου ήταν οι δόσεις. Μία καλή διάγνωση, συνοδευόμενη από μία καλή δόση, διότι το φάρμακο από μόνο του και το μόριο που περιέχει δεν σημαίνουν τίποτα χωρίς δοσολογία στα μέτρα κάθε ασθενούς. Κι ύστερα, όλα αυτά τα επικάλυπτα με ομαδικές θεραπείες, οι οποίες επέτρεπαν στον καθένα να δοκιμάσει την κοινωνικότητά του. Διότι περί αυτού ακριβώς πρόκειται: να μάθουν να συμβιώνουν, έτσι δεν είναι; Ένα κομμάτι του εαυτού μου αυτό ήθελε, πάντως, να πιστεύει (το άλλο κομμάτι επεξεργαζόταν πολύ διαφορετικά σχέδια μαζί με φίλους).

Πολλοί ασθενείς ήταν φανερό ότι διέθεταν ένα καλό πολιτιστικό επίπεδο, ορισμένοι είχαν ασκήσει επαγγέλματα με ευθύνες, αλλά είχαν χάσει την ισορροπία τους κάποια στιγμή, και το διανοητικό τους πρόβλημα τους είχε περιθωριοποιήσει ολοκληρωτικά.

Όντας δικαιούχοι κοινωνικής αρωγής, εκτός από την Πάολα η οποία παρέμενε καθηγήτρια παρά το γεγονός ότι είχε τεθεί σε διαθεσιμότητα, και παραμελημένοι από την οικογένειά τους, εκτός από τον Μάρτιν και τη Νόρα, δεν μπορούσαν να βασίζονται παρά μόνο στη νοσηλευτική ομάδα για να αντεπεξέλθουν. Όμως, η εν λόγω ομάδα αποτελείτο κατά το ήμισυ από άτομα που είχαν αποτύχει σε άλλους διαγωνισμούς (και τα οποία δεν είχαν καμία σχέση με τον τομέα της υγείας, αλλά είχαν απόλυτη σχέση, κατά τα φαινόμενα, με την αληθινή τους κλίση), κατά το ένα τέταρτο από νοσοκόμους που είχαν αρχές (όπως «το ωράριο είναι ωράριο», και οι οποίοι ήταν συνεπώς ικανοί να εξαφανιστούν την ώρα της ανάνηψης, αν το ρολόι στο χέρι τους έδειχνε 5 το απόγευμα), κατά το ένα δέκατο από βοηθούς νοσηλεύτριες που ονειρεύονταν να παντρευτούν τον διευθυντή της κλινικής και ρύθμιζαν την υπηρεσία τους ανάλογα (πανταχού παρούσες την ώρα των επισκέψεών του, δυσέυρετες τις υπόλοιπες ώρες της μέρας και της νύχτας), και κατά το δύο τοις εκατό από άτομα αφοσιωμένα και με πραγματικό ενδιαφέρον (ποσοστό το οποίο αναφέρεται αποκλειστικά και μόνο στον Ζαν-Πατρίκ). Αυτή η αναλογία ήταν πιο υψηλή στις άλλες υπηρεσίες, αλλά όχι στη βαριά ψυχιατρική, όχι εδώ.

Πήγα να βγάλω την ιατρική μπλούζα μου στα αποδυτήρια, τα οποία εκτελούσαν επίσης χρέη αναπαυτηρίου. Ποιος μίλησε για ανάπαυση; Οι περσίδες που υποτίθεται ότι μας γλίτωναν από τα βλέμματα δεν είχαν πια παρά ελάχιστα ελάσματα, τα οποία είχαν κυρτώσει σε συγκεκριμένες, αμετάκλητες στάσεις, και οι ασθενείς αντλούσαν μία πονηρή ευχαρίστηση παραβιάζοντας τακτικά το καταφύγιό μας για λόγους απίστευτα επιτακτικούς και κυρίως απίστευτα ασήμαντους. Κι όμως όλοι χρειαζόμαστε τις προσωπικές μας στιγμές για να ανασυγκροτήσουμε το οικοσύστημά μας.

Φέτος, δεν θα μπορούσα καν να πω ότι είχα κάνει διακοπές· είχα κάνει ακριβώς το αντίθετο από αυτό που ονομάζεται διακοπές.

Ο Ρισάρ γλίστρησε στα γρήγορα το κεφάλι του μέσα από την πόρτα για να μου ανακοινώσει με εύθυμο ύφος:

- Δέχομαι να κάνω έρωτα μαζί σου στο κρεβάτι μου, γιατί μου άρεσε πολύ να το κάνω με την Εβελίν στο ίδιο μέρος.

Έκλεισα την πρόσβασή μου στον κόσμο βάζοντας μόνο τα χέρια μπροστά στα μάτια μου, και τότε είναι, ναι, νομίζω ότι εκείνη τη στιγμή είναι που γεννήθηκε αυτή η εκκεντρική ιδέα, η εκκεντρική ιδέα μου. Δεν ήταν ακόμα καλά εστιασμένη, κάτι σαν κι αυτό που συμβαίνει στα δοκιμαστήρια όπου, όταν τραβάμε την κουρτίνα δεξιά, βρισκόμαστε ακάλυπτοι αριστερά, και αντίστροφα. Αλλά συγκεκριμενοποιήθηκε καθώς περνούσαν οι ώρες.

Ιδού ο συλλογισμός μου στα πρώτα του βήματα. Πρώτον: αυτό που χαρακτηρίζει την ομάδα μου είναι η ανομοιογένειά της. Βέβαια, η διαφορετικότητα είναι καλό πράγμα, αλλά όταν κάποιος πρέπει να θεραπεύσει από κοινού δύο μανιοκαταθλιπτικές ψυχώσεις (εκ των οποίων η πρώτη βρίσκεται σε μανιακή φάση και αφορά την περίπτωση ενός πρώην πρεζάκια, δηλαδή τον Ετιέν, και η άλλη, σε καταθλιπτική φάση και αφορά την περίπτωση μιας υποχονδριακής, δηλαδή την Πάολα), μία ανορεξία (η νεαρή Νόρα), μία μυθομανία (Λιζ), μία παράνοια (Μάρτιν, ο συγγραφέας) και μία σχιζοφρένεια (Ρισάρ), βρίσκεται απέναντι σε ένα σύμπλεγμα κοινών συμπτωμάτων, παράλληλων ή αντίθετων, τα οποία, δεδομένου ότι σχετίζονται μεταξύ τους, μπορούν να ισχυροποιήσουν το ένα το άλλο, αλλά σπάνια να αλληλοακυρωθούν. Ορισμένες πανομοιότυπες εκδηλώσεις δεν αποτελούν καν ένδειξη ομοιότητας μεταξύ παθολογιών: μία ανορεξική, βάρους τριάντα πέντε κιλών, η οποία φαντάζεται ότι όλος ο κόσμος δεν έχει μάτια παρά μόνο για τα «χοντρά» κωλομέρια της, δεν βιώνει την ίδια παράνοια με έναν πρώην ναρκομανή με νευρώνες που έχουν ήδη υποστεί βλάβη (ορισμένες φορές έχω την εντύπωση, βλέποντας τον ωραίο ψυχιατρικό πίνακα που φωτίζει την καθημερινότητά μου, ότι υπάρχουν τόσες

μορφές τρέλας όσοι είναι και οι δίσκοι του Ντέιβιντ Μπούου). Δεύτερον: θα χρειαζόταν μια δυνατή εμπειρία, η οποία θα βιωνόταν, ει δυνατόν, συλλογικά, προκειμένου να προκαλέσει στους συγκεκριμένους ασθενείς ένα σωτήριο ταρακούνημα. Πρέπει να τους συσπειρώσω, πριν αρχίσω μαζί τους μία ομαδική θεραπεία άξια του ονόματός της.

Κανονικά, αυτό που τους συσπειρώνει είναι η θεραπεία: δεν είναι, άλλωστε, σπάνιο να δημιουργούνται φιλίες και ειδύλλια ανάμεσα σε νοσηλευόμενους ασθενείς, αλλά στη συγκεκριμένη περίπτωση οι ασθενείς μου είναι πολύ διαφορετικοί. Αυτός είναι ο λόγος που επανέρχομαι στον Ντέιβιντ Μπούου: είμαι σίγουρη ότι όλοι τον γνωρίζουν, τουλάχιστον κατ' όνομα, και ο σταρ εμφανίζεται στις 14 Ιουλίου στο ρωμαϊκό αμφιθέατρο της Νιμ. Συμπέρασμα: μία έξοδος για την παρακολούθηση της συναυλίας θα μπορούσε να αποτελέσει αυτόν τον συσπειρωτικό δεσμό, το σημείο εκκίνησης μιας θεραπευτικής διαδικασίας. Εορταστική και διεγερτική ατμόσφαιρα, ανατροπή των συνηθειών, διαφυγή από το νοσοκομείο...

Βέβαια, δεν δουλεύει κανείς πάνω στον Ντέιβιντ Μπούου με τον ίδιο τρόπο που θα εμφύχωνε ένα εργαστήριο αγγειοπλαστικής. Όμως, είχα κατά νου κάποια ενδεικτικά στοιχεία. Ήλπιζα ότι καθένας από αυτούς θα αποκόμιζε κάποιο όφελος. Είχα αυτή την περίεργη διαίσθηση: ότι αν μιλούσα για τον Μπούου, θα είχα τη δυνατότητα να μιλήσω για το εσώψυχο. Και κυρίως δεν είχα τίποτα να χάσω (τουλάχιστον έτσι νόμιζα).

Ζήτησα εθελοντές για να μας συνοδεύσουν. Ο Ζαν-Πατρίκ σήκωσε αμέσως το χέρι. Η Κλοέ δεν άργησε να τον μιμηθεί. Οι άλλοι είχαν καρφώσει με πάθος το βλέμμα στο πάτωμα. Υπενθύμισα ότι οι κυριακάτικες ώρες πληρώνονταν διπλάσια από τη συνηθισμένη αμοιβή. Τέσσερις νοσοκόμοι σήκωσαν το δάχτυλο. Το αποτέλεσμα ήταν καλό. Μου έλειπε μόνον ένας οδηγός. Ο Πέντρο δέχτηκε, με τον όρο να φέρει και τη φιλεναδούλα του.

Τις μέρες που ακολούθησαν, προσάρμοσα την αγωγή όλων των ασθενών μου έτσι ώστε να είναι ταυτόχρονα ήρεμοι και προσεκτικοί, ακίνδυνοι και διαθέσιμοι. Ήταν κι αυτό μια δουλειά, η υπέροχη δουλειά μου.

2

ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΜΕΡΑ

- Συνήθως, κάνετε τις ενέσεις την Πέμπτη;
- Δεν υπάρχει συγκεκριμένη μέρα.

Ο ΜΠΟΥΥΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΖΕΙ
ΤΟΝ ΔΙΚΟ ΤΟΥ ΜΠΟΥΥΙ

14 Ιουλίου 2002

Μια τεράστια ουρά αναμονής τυλιγόταν γύρω από το ρωμαϊκό αμφιθέατρο, αλλά δεν επρόκειτο παρά για μία ουρά-απόδειξη. Στην αληθινή ουρά, δηλαδή σ' εκείνη που προχωρούσε προς την είσοδο, δεν μπήκαμε παρά μία ώρα αργότερα, όταν καταλάβαμε ότι η άλλη ήταν μία απάτη. Όλοι το κατάλαβαν μέσα στο πλήθος και ήρθαν προς το μέρος μας, και ήταν τόσο πολλοί ώστε η ουρά που προχωρούσε προηγουμένως άρχισε να μοιάζει έντονα με την ουρά-απόδειξη. Η ιδέα ήταν ότι μία βραδιά με τον Μπόουι έπρεπε να αποδείξει την αξία της. Ότι όφειλε να ξεκινήσει ως συλλογικός εφιάλτης, πριν μεταβληθεί σε ιδιωτικό όνειρο.

Εγκατασταθήκαμε κατ' αρχάς στις κερκίδες. Μερικοί δεν είχαν ξαναπατήσει ποτέ το πόδι τους στο ρωμαϊκό αμφιθέατρο της Νιμ. Κοίταζαν εκστατικά το αμφιθέατρο αντί να κοιτάζουν τη σκηνή, αποσβολωμένοι.

Η επιλογή των θέσεων ήταν ελεύθερη, γεγονός που σημαίνει ότι δεν ήταν καθόλου ελεύθερη. Καθίσαμε πολύ ψηλά, αυτός ήταν ο μόνος τρόπος για να παραμείνουμε ομάδα. Δεκαπέντε άτομα, ήμασταν σαν ομάδα του ράγκμπι (αλλά χωρίς μπάλα και χωρίς ομαδικό πνεύμα).

Ήταν παράξενο να βλέπω τον φοιτητή που έκανε την ειδικότητά του μαζί μου, τον Ζαν-Πατρίκ, με ανεπίσημη εμφάνιση, χωρίς την προστατευτική ιατρική μπλούζα του. Πρέπει να άρесе στις γυναίκες, ασθενείς ή υπαλλήλους του νοσοκομείου. Εγώ δεν ένιωθα να με αφορά το θέμα: από τότε που έφυγε ο Αντριέν, ο πατέρας του Βικτόρ, ήμουν σαν ηθοποιός που την είχε σημαδέψει υπερβολικά ο ρόλος της σε κάποια διάσημη σειρά και δυσκολευόταν να βρει άλλη απασχόληση. Εκείνη της ερωμένης, πάντως, έμοιαζε απροσπέλαστη διά παντός.

Μου αρκούσε να περνώ καλές στιγμές με κακά αγόρια (πράγμα που στην περίπτωση του σεξ είναι καλύτερο από το να περνά κάποιος κακές στιγμές με καλά αγόρια). Τα κακά αγόρια προοδεύουν (και οι πρόοδοί τους είναι θεαματικές) όσον αφορά το ένστικτο με καλή γενικά προαίρεση, η οποία εμφανίζεται σε όλες τις δυνατές αποχρώσεις (συμφιλιωτική, απειλητική, επική ή δραματική). Δεν έχουν το σύμπλεγμα του αρσενικού του 21ου αιώνα (ανήκουν στον 19ο αιώνα), δεν εντυπωσιάζονται από μία γυναίκα γιατρό (δεν ρωτούν το επάγγελμά σου), και έτσι αποδεικνύονται πολύ αξιόπιστα στο κρεβάτι, κάτι που αρχίζει να έχει σημασία στην ηλικία μου. Και όταν είμαι πολύ κινητική, εκείνα σταθεροποιούνται καλά πάνω στον άξονά τους, κι ύστερα γέρνουν απαλά για να με ακινητοποιήσουν τελείως, τόσο αποτελεσματικά ώστε εγώ δεν φέρω την παραμικρή ευθύνη για ό,τι επακολούθησε.

Ο πρώτος καλλιτέχνης που ανέβηκε στη σκηνή, ο Χόξλεϊ Γουόρκμαν, ήταν ένα είδος συναρπαστικού γελωτοποιού. Ο ίδιος δεν στεκόταν σε μία θέση, αλλά εμάς μας είχαν ακινητοποιήσει οι χειρονομίες του. Όταν αποσύρθηκε (βεβαίως και είχε κάτι το σεξουαλικό η αποχώρησή του), ήμασταν ώριμοι να υποδεχθούμε τον Μπόουι. Όμως, τα ηνία παίρνει ένα συγκρότημα ραπ, και εδώ φοβήθηκα ότι οι ασθενείς μου θα άρχιζαν να βαριούνται. Ένας υπέροχος μαϊστρος πάγωνε τις κινήσεις του προσώπου τους, και δυσκολεύομαι να ερμηνεύσω τις εκφράσεις τους.

Η άφιξη του Μπόουι (η στάση του σώματός του, η προσσελήνωση, η έλευση..., τα πάντα εκτός από μια κλασική είσοδο) άλλαξε την κατάσταση. Άρχισε να τραγουδά κάτω από έναν καταγισμό πυκνών χειροκροτημάτων. Είπα χειροκροτήματα; Επρόκειτο μάλλον για έναν ανυπόφορο συνδυασμό από φωνές, σηκωμένα χέρια, σφυρίγματα, παλαμάκια.

Άφογος και απόμακρος, ο Μπόουι συνδύασε παλιές επιτυχίες και αποσπάσματα από τον καινούργιο δίσκο του χωρίς την παραμικρή παύση. Το κάπως άκαμπτο και ταυτόχρονα κάπως ελαστικό σώμα του, με την απόλυτη αυτοσυγκράτηση, χάρη και ευγένειά του, έμοιαζε να μας δίνει μαθήματα συμπεριφοράς. Όλο το είναι του ήταν ένα είδος συνταγής για το πώς πρέπει να προσεγγίζουμε τη ζωή.

– Όταν σκέφτομαι ότι έχει σχεδόν την ίδια ηλικία με τον πατέρα μου... Απίστευτο. Ούτε ο ίδιος ο πατέρας μου θα το πίστευε (ο πατέρας μου, που νομίζει ότι ο Μπόουι έχει την ίδια ηλικία μ' εμένα).

Η Πάολα έμοιαζε γοητευμένη. Η Νόρα αναπαρήγαγε τα λεγόμενά της:

– Αλήθεια είναι. Μόνο μερικές στιγμές φαίνεται γέρος (και τότε μοιάζει με τον Μικ Τζάγκερ).

Η Πάολα πρέπει να συνέκρινε τις πιθανότητες της να ξελογιώσει τον Μπόουι με εκείνες της Νόρα, διότι μου σφύριξε στο αυτί:

– Δεν μπορούμε να συναγωνιστούμε τις εικασίες: κοιτάξτε το δέρμα τους, τα μάτια τους, τα μαλλιά τους...

Θέλησα να την καθησυχάσω:

– Εγώ προσωπικά ποτέ δεν μπόρεσα να συναγωνιστώ τις εικασίες... ούτε όταν ήμουν εικασάρα.

Στην πραγματικότητα, τώρα είχα πολύ μεγαλύτερη επιτυχία στους άνδρες. Μέσα σε ένα μήνα, τρεις τύποι (οι οποίοι δεν γνωρίζονταν μεταξύ τους) μου είχαν ψιθυρίσει, εν είδει φιλοφρόνησης, ότι έμοιαζα με τη Φρανς Γκαλ¹. Δεν μου το είχαν πει ποτέ

στη διάρκεια των περασμένων τριάντα εννέα χρόνων. Μήπως παρευρισκόμουν στη γέννηση μίας σέκτας;

1. France Gall (γεν. 1947): γαλλίδα τραγουδίστρια που μεσουράνησε, κυρίως στη Γαλλία, τη δεκαετία του '70. (Σ.τ.Μ.)

ΜΕΤΡΑ ΚΑΙ ΥΠΕΡΒΑΣΗ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ

Λένε ότι στο σχολείο το επίπεδο πέφτει. Στο νοσοκομείο συμβαίνει το αντίθετο, αν κρίνω από την ποιότητα των ασθενών μου: ο ένας πιο τρελός, αλλά και πιο επινοητικός από τον άλλον.

- Καταλαβαίνεις τι έγινε; Την ώρα που η Γαλλία έχει το κεφάλι σηκωμένο προς τα πυροτεχνήματα, εμείς το έχουμε χαμηλωμένο προς τον Ντέιβιντ Μπόουι.

- Είχα ξεχάσει τελείως ότι ήταν 14 Ιουλίου.

Η Λιζ ήταν περιχαρής.

- Θέλω το ίδιο χτένισμα (αυτή που δεν ξεχτενίζεται ποτέ).

Κι εγώ είχα εκτιμήσει το γεγονός ότι η χωρίστρα στο κέντρο του κεφαλιού του δεν ήταν ακριβώς τελείως στο κέντρο. Ο Μπόουι ξέρει ότι η ομορφιά προκύπτει από την ασυμμετρία.

Ο Ετιέν διαμαρτυρήθηκε:

- Πλάκα κάνεις; Βλέποντάς τον από δω, θα έλεγε κανείς ότι μοιάζει με τον Πατρίκ Ζυβέ¹.

Πράγμα που ήταν λάθος, διότι ο Μπόουι είχε αφήσει να φωτρώσουν φαβορίτες πάνω στα μάγουλά του. Αλλά όταν άρπαξε το

1. Patrick Juvet (γεν. 1950): γαλλόφωνος τραγουδιστής από το Μοντρεux της Ελβετίας, ο οποίος έκανε επιτυχία στη Γαλλία. Προσπάθησε, ανεπιτυχώς, να μιμηθεί τον Ντέιβιντ Μπόουι της εποχής του glam rock, ακόμα και ως προς τις μεταμορφώσεις του ως Ziggy Stardust. (Σ.τ.Μ.)

βαμβακερό μπλουζάκι που του πέταξε ένας θαυμαστής, το έτριψε πάνω του παίρνοντας υπαινικτικές πόζες κι ύστερα το πέταξε πίσω στο κοινό, άκουσα καθαρά τον Ετιέν να μουρμουρίζει:

- Τώρα ζηλεύω.

Έβγαλα κι εγώ έναν αναστεναγμό και εκμυστηρεύτηκα στον Ζαν-Πατρίκ:

- Αυτή η ικανότητα να ξελαρυγγιάζεται κανείς σαν τα μωρά πρέπει να κάνει απίστευτο καλό... Δεν πρέπει να κρατάμε ποτέ πράγματα μέσα μας ή να κατασκευάζουμε αρρώστιες.

- Αυτός ο τύπος είναι όλο ζωντάνια, υπερβολική ζωντάνια.

- Έτσι είμαστε κι εμείς.

- Ίσως, αλλά το έχουμε ξεχάσει.

Η αστραφτερή και θριαμβευτική φωνή του με ηλέκτριζε. Ο Μπούι επιδιδόταν σε κινήσεις του προσώπου που είχαν δημιουργηθεί τη δεκαετία του '70 και είχαν παγιωθεί από τότε, σε ανοίγματα του στόματος που αποκάλυπταν τα δόντια του, τα οποία θύμιζαν σαρκοβόρο, και όλη την εν δυνάμει ωμότητά του.

Με λυμένη γραβάτα και λιτό μαύρο γιλέκο πάνω σε λευκό πουκάμισο, αποκρυστάλλωνε τις επιθυμίες μας, σαν εύγλωττη συμπύκνωση ελεγχόμενης τεχνικής και εξευγενισμένης αγριότητας.

Ο Ζαν-Πατρίκ άρχισε να κάνει ένα είδος μουσικής κριτικής:

- Για να τραγουδήσει κάποιος σαν κι αυτόν, πρέπει να μπορεί να αρθρώνει πολύ δυνατά. Πρόσεξες; Αδύνατον να τραγουδήσεις μαζί του με σφιγμένα σαγόνια.

Η συνήθως απαθής Πάολα δεν σταματούσε να εκστασιάζεται:

- Μου κάνει κατάπληξη: δεν κάθεται ποτέ;

Ο τρόπος με τον οποίο συνδέω τα γεγονότα δίνει ίσως την εντύπωση ότι ήμασταν σε μια τσαγερία και μασουλούσαμε μπισκότα. Στην πραγματικότητα ουρλιάζαμε, αφήνοντας τον εαυτό μας ελεύθερο στη μανία του μαίστρου. Έπαθα κι εγώ την

ίδια υστερία στο ρεφρέν του *Changes*. Κι ύστερα συγκινήθηκα όταν ανακάλυψα το *Heathen* (αλλά δεν θα ήθελα να με κοιτάζουν την ώρα που κοιτάζω τον Μπόουι).

Ο Ρισάρ βόγκηξε:

- Διάολε, θα έλεγε κανείς ότι αυτός ο τύπος απορροφά το φως!

Τέλος, ο υπέροχος δανδής εξαφανίστηκε, και όλοι κάρφωσαν νευρικά το βλέμμα πάνω στη σκηνή, λες και ο Μπόουι κινδύνευε να μην ξαναποκτήσει υλική υπόσταση. Όταν επέστρεψε για να ηρεμήσει τις αγωνίες μας, είχε προλάβει να σκεφθεί να φορέσει ένα κόκκινο σακάκι που ταίριαζε με τα *red shoes* του *Let's Dance*. Και ιδού το αναμενόμενο χαμόγελο σε όλα τα πρόσωπα όταν άρχιζε ένα γνωστό κομμάτι... Ο Μπόουι ήταν αναγκασμένος σε κάθε συναυλία να επαναλαμβάνει παλιές επιτυχίες, εξαιτίας των νέων γενεών οι οποίες δεν είχαν παρακολουθήσει το ξεκίνημά του, όπως ένας ευσυνείδητος καθηγητής ανακεφαλαιώνει το μάθημα για τους μαθητές που έχουν μείνει πίσω.

Δεν ήξερα τι άκουγαν οι έφηβοι, αλλά είχα την αίσθηση ότι ο Μπόουι υπερτερούσε όλων των νέων τραγουδιστών της σύγχρονης μουσικής σκηνής. Τους έσπρωχνε στην τάξη των μικρομέγαλων με τις στερεότυπες κινήσεις του προσώπου, με τις χειρονομίες που είχαν μάθει στις ακαδημίες (χέρι που συνοδεύει το τρέμουλο, παλλόμενο στήθος...). Τους εκτόξευε σε ένα κωματώδες άπειρο και έλαμπε μόνος, κομψός και αγέρωχος, αδιαμφισβήτητος και κυρίαρχος.

Κανέννας ακκισμός πάνω του. Το σκηνικό του παιχνίδι ήταν προσχεδιασμένο. Το θέαμα αυτό το είχε ήδη δουλέψει στο θέατρο *Olympia* την 1η Ιουλίου, και μας το παρέδιδε, σ' εμάς τους επαρχιώτες της Γαλλίας, μιας πολύ μικρής χώρας σε σύγκριση με τις ΗΠΑ όπου ζούσε, μίας μικρής αλλά εξαιρετικά αξιολόγητης και πιστής χώρας. Τα τραγούδια του έκαναν την καρδιά μας να σφίγγεται, έτσι όπως ήταν συγκινητικά και ταυτόχρονα

ακριβή, και απόλυτα ερωτικά. Δεν το συνειδητοποιούσε: μας έριχνε σε κατάσταση έκστασης και παρέμενε προσιτός, σαν ένα μελλοντικό θύμα, θελκτικό και αθώο, τόσο αθώο...

Ένιωθα την ανάγκη να φιλήσω το μέρος όπου γεννιόταν η φωνή του, τον μυστικό τόπο όπου διαμορφωνόταν, εκεί όπου τεντώνονταν οι φωνητικές του χορδές. Έχετε δει φωτογραφίες του λάρυγγα; Μοιάζει με γεννητικό όργανο (γυναικείο).

Εκείνο που είχε πραγματοποιήσει αυτός ο τύπος, αποφασίζοντας μια μέρα να ζήσει την τρέλα του και να αφιερώσει όλη του την ενέργεια στο τραγούδι, είναι αυτό που οι ψυχαναλυτές ονομάζουν πέρασμα στην πράξη. Όμως, ένας Θεός ξέρει πόσο δεν συμπαθούν την ψυχανάλυση οι ψυχίατροι της νέας γενιάς. Μας έκανε κακό για πολύ καιρό. Θα λέγαμε μάλλον ότι το να περάσει κανείς τη ζωή του τραγουδώντας αποτελεί μονομανία. Και ότι η επανάληψη επί χρόνια των ίδιων τραγουδιών ισοδυναμεί με τραύλισμα.

Ο Ζαν-Πατρίκ ακούμπησε το χέρι στον ώμο μου, χειρονομία που δεν διέφυγε την προσοχή της Κλοέ, και μου ψιθύρισε:

- Θα ήθελα πολύ να κατέβω στη σκηνή, εκεί νιώθει κανείς καλύτερα την ατμόσφαιρα. Έρχεσαι, Μαριάν;

- Τότε πρέπει να πάμε όλοι... Δεν μπορούμε να αφήσουμε τους ασθενείς χωρίς επιτήρηση.

Ο Μπόουι δεν ήταν ποτέ ο τύπος μου από σεξουαλική άποψη, αλλά έζησα με έναν από τους φανατικούς θαυμαστές του. Έτσι λοιπόν, μέσω της μεταβατικότητας, μπορούμε να πούμε ότι τον γνώρισα καλά. Πρέπει να ξέρετε ότι με τον Ντέιβιντ υπάρχει πάντα σωματική εγγύτητα.

Συνάντησα τον Αλαίν στην έκθεση των προϊόντων μας. Είχε έρθει για μια πισίνα, κι εκεί έπαθα σοκ. Είχε αυτό το άπληστο, σίγουρο για τον εαυτό του χαμόγελο, και τα μάτια του ήταν γεμάτα υποσχέσεις. Είμαι εύκολη λεία για τις προσδοκίες του. Το επάγγελμά του ήταν πιλότος σε εμπορικό αεροπλάνο. Μου είχε μάθει ότι οι καρχαρίες έτρωγαν αυτούς που έκαναν ιστιοσανίδα γιατί τους περνούσαν για χελώνες, από τον τρόπο που έσπρωχναν με τα τέσσερα μέλη τους το νερό γύρω από την ιστιοσανίδα, κι ακόμα ότι η μόνη περίπτωση να γλιτώσει κάποιος από μία θυμωμένη αρκούδα ήταν να ξαπλώσει καταγής σε στάση ηττημένου. Είχα βάλει τα γέλια. Καθώς ταξιδεύω λιγότερο από αυτόν (λιγότερο από οποιονδήποτε, αφού δεν έχω φύγει ποτέ από το Γκαρ), οι συμβουλές του ήταν άχρηστες, αλλά τις είχα ακούσει λες και τα εισιτήρια μετ' επιστροφής βρίσκονταν ήδη στην τσέπη μου.

Τον ρώτησα αν έπεφταν πουλιά πάνω στα τζάμια της καμπίνας του πιλοτηρίου του. Πέρασε το χέρι του στα μαλλιά του. Ο Άλαν –προτιμώ να τον αποκαλώ Άλαν– είχε κλασική αμε-

ρικανική ομορφιά, με πρόσωπο χαραγμένο από τις ρυτίδες και ανοιχτά πράσινα μάτια. Το είχα αποφασίσει, θα άρχιζα να ντύνομαι στα πράσινα.

Ξαναειδωθήκαμε, και τα πράγματα δεν άργησαν να πάρουν τον δρόμο τους. Στις 15 Αυγούστου ανοίξαμε τον συνοικιακό χορό, και ο παρουσιαστής συνεχάρη από το μικρόφωνο τους δύο θαρραλέους που όρμησαν στην πίστα.

- Είμαι ερωτευμένος, μουρμούρισε ο Άλαν μέσα στα μαλλιά μου, την ώρα που τελείωνε το τανγκό.

- Τι είπες;

- Εσύ τι άκουσες; ψέλλισε εκείνος.

Ζούσα με τον Άλαν το πρώτο μου καλοκαίρι και πετούσαμε σε σχηματισμό πάνω σε έναν γαλήνιο ουρανό. Επιστρέψαμε χεράκι χεράκι, σαν να είχαμε την ίδια ηλικία και παρθένα καρδιά, πράγμα που δεν ήταν αλήθεια. Εμένα θα με συναντούσατε σε κορυφαία θέση μέσα σε καμιά δεκαριά ατζέντες με διευθύνσεις, και ο Άλαν είχε χωρίσει πριν από δεκαεπτά χρόνια με μία Αμερικανίδα, προτού επιστρέψει στη Γαλλία. Το θέμα είναι ότι ήταν σαράντα οκτώ χρονών, αλλά όταν αγαπάμε δεν υπολογίζουμε τα χρόνια. Βέβαια, στην πυραμίδα των ηλικιών, δεν είχαμε καμία πιθανότητα να διασταυρωθούμε στον ίδιο όροφο.

Εκείνη τη νύχτα ονειρεύτηκα ότι παρευρισκόμουν, την ώρα του λυκόφωτος, σε ένα «κόψτε ταχύτητα, κυβερνήτα», και ότι στην προσγείωση ο Άλαν έπεφτε κατακόρυφα στην πίστα του αεροδρομίου μόνο για μένα, για να με εντυπωσιάσει. Νομίζω ότι ένιωσα πως από εκείνη τη στιγμή ήταν σαν να μας ένωνε μια ουρανόπεμπτη αερογέφυρα.

Μέσα σε έξι μήνες, πρέπει να πω ότι δεν απάτησε ποτέ ο ένας τον άλλον. Ήμασταν τρελοί ο ένας για τον άλλον. Γιατί λοιπόν δεν αποφάσιζε να ζήσει μαζί μου;

Θα έπρεπε να ξαναποκτήσω λίγη εξουσία, αυτός ο τύπος με έκανε ό,τι ήθελε. Όταν οργανώναμε πάρτι, κατέληγε πάντα να

μένει με τον κορμό γυμνό, κι εγώ τριβόμουν πάνω του, δεν μπορούσα να συγκρατηθώ. Ήταν σκληρός και γλυκός ταυτόχρονα, σαν ένα ζαχαρένιο τοίχωμα.

Αλλά η ζάχαρη ήμουν εγώ. Είμαι πολύ ευαίσθητος. Βλέπω έναν πίνακα του Χόπερ και κλαίω. Λες και υπάρχει κάποιος κόλπο. Φαίνεται ότι αυτός ο ζωγράφος δεν ήταν καθόλου θλιμμένος, ούτε μοναχικός, και παρ' όλα αυτά όταν βλέπεις τους πίνακές του...

Ήθελα να συζήσω με τον Άλαν. Δεν ήθελα να καταλήξω σαν αυτούς τους ολομόναχους τύπους, που αναγκάζονται να το κάθουν στους χώρους στάθμευσης. Τι συμβαίνει; Σοκαριστήκατε, ψευτοπαρθένες; Για κοίτα, και τώρα που μιλώ, τον ξαναβλέπω να τρώει φιστίκια ακούγοντας δίσκους των αρχών του '70.

- Ξέρεις, Ετιέν, δεν υπάρχουν πολλά τραγούδια που να έχουν τίτλους με ερωτηματικό, όπως το *Life on Mars?*.

- Το ξέρω: δεν υπάρχουν πολλά, αλλά υπάρχει τουλάχιστον ο Ντέιβιντ Μπόουι.

Ήταν δύσκολο να φέρει κανείς αντίρρηση σε έναν αληθινό γνώστη του Μπόουι, σε κάποιον που είχε αγοράσει τα βινύλια *The Man Who Sold the World*, *Hunky Dory* και *Low* αμέσως μόλις είχαν κυκλοφορήσει. Επειδή δεν είχα ιδέα, δανείστηκα από τη βιβλιοθήκη ένα βιβλίο με θέμα τις διάφορες μορφές της μουσικής. Από την άρια μέχρι την τοκάτα, με ενδιαμέσους σταθμούς τη φούγκα, το μαδριγάλι ή το ορατόριο: δεν βρήκα τίποτα που να μοιάζει από κοντά ή από μακριά με Μπόουι. Μάταια τα είχα διαβάσει όλα αυτά.

Έτσι λοιπόν, είχα αγοράσει κάποιες βιογραφίες του Ντέιβιντ. Αυτές διαβάζονται μια κι έξω. Ή μάλλον όχι, δυο κι έξω (το πρωί και το βράδυ). Χα, χα, χα! Τα βιβλία για το ροκ είναι πολλές φορές γραμμένα με πρόχειρο τρόπο: εκεί οι άνθρωποι «παντρεύονται με γάμο», «αφήνουν όλο το υψόμετρο στον καλλιτέχνη», «δεν χάνουν την απελπισία τους». Για τον Μπόουι θα

μπορούσαν παρ' όλα αυτά να είχαν κάνει μια προσπάθεια! Αλλά είχα πιάσει τη γενική ιδέα: ο Μπόουι ήταν ένας μεταλλασσόμενος, ένα σφουγγάρι, άσος στο να εμπνέεται από το ταλέντο των άλλων και να το εξυψώνει με τα δικά του χαρίσματα.

Καταλάβαινα πραγματικά τον Άλαν. Κι εγώ εκτιμώ τον Μπόουι. Από την επιθυμία να ακούσω το *Sound and Vision* γεννιόταν η επιθυμία να ακούσω το *Ziggy Stardust* κι ύστερα το *Ashes to Ashes*, και μερικές φορές περνούσε ολόκληρο το βράδυ χωρίς να έχω χρόνο να τηλεφωνήσω στη μητέρα μου.

Θεωρούσα, ωστόσο, υπερβολικό τον Άλαν όταν μου διηγιόταν τα νεανικά του χρόνια στο Λονδίνο, τότε που ακολουθούσε τα ίχνη του Μπόουι.

- Συμβιώναμε. Ήταν σαν να μου έλεγε ο Μπόουι: «Δημιούργησα ένα σύμπαν εκεί, πήγαινε εκεί». Μόνο που ήταν κουραστικό να παρακολουθώ διαρκώς τη μία παράσταση μετά την άλλη. Ήμουν μια ηλεκτρική μπαταρία και οι άνθρωποι έρχονταν να φορτιστούν σ' εμένα.

Φανταζόμουν τον Άλαν μεταμφιεσμένο σε Ζίγκι, με τα κιμονό και τις υπερυψωμένες σόλες, περιτριγυρισμένο από τα κορίτσια που τον συνόδευαν σε όλες τις συναυλίες του. Η αύρα του Μπόουι ήταν τόσο δυνατή ώστε ακόμα και οι απλοί θαυμαστές του προσείλκυαν και οι ίδιοι φανατικούς θαυμαστές. Η δεκαετία του '70 είχε διαμορφώσει ένα παράξενο γενεαλογικό δένδρο για τον Μπόουι, με ποσοστό αναπαραγωγής ρεκόρ.

Ο Άλαν αναμόχλευε μία προς μία τις αναμνήσεις του σαν παλιός μαχητής του *glam rock*.

- Στο ρωμαϊκό αμφιθέατρο του Φρεζύς, κατά τη διάρκεια του *Serious Moonlight Tour* του, ο Ντέιβιντ σάρωσε το κοινό με έναν προβολέα. Με κοίταξε. Αρκεί να διασταυρωθεί κάποιος με το βλέμμα του και μονομιάν όλο του το είναι κατακλύζεται από αυτόν... Όταν πεθάνει ο Μπόουι, νομίζω ότι εγώ θα το ξέρω πριν το μάθει ο τύπος.

Μερικές φορές είχα την εντύπωση ότι ήμασταν τρεις σε αυτή τη σχέση. Ευτυχώς που δεν ήμουν ζηλιάρης. Με το επάγγελμα που έκανε, ο Άλαν μπορούσε ήδη να έχει πάει με όλες τις αεροσυνοδούς και όλους τους άνδρες συνοδούς. Αλλά με είχε διαβεβαιώσει ότι δεν ήταν τέτοιος τύπος, και αυτό ήταν αλήθεια: όταν τελικά με απάτησε, το έκανε με τον συγκυβερνήτη του.

Αυτή την ιστορία κάνω πως την έχω ξεχάσει, αλλά γυρίζει συνεχώς μέσα στο κεφάλι μου. Ο Άλαν με εγκατέλειψε πριν από τέσσερις μήνες, αλλά όχι και η επιθυμία μου για εκδίκηση.

Το παλαβό είναι ότι στο νοσοκομείο όπου μπήκα για να θεραπεύσω την κατάθλιψή μου αναγκάστηκα να πέσω σε μία γιατρό φανατική θαυμάστρια του Μπόουι. Όλος μου ο πόνος επανενεργοποιήθηκε. Η απιστία του Άλαν ήταν σαν να είχε γίνει χθες. Έτσι λοιπόν, όταν μου δόθηκε η ευκαιρία να κοιτάξω κι εγώ με τη σειρά μου αλλού, δεν ένιωσα την παραμικρή αμηχανία.

Μετά τη συναυλία, η Λιζ και η Πάολα είχαν κρύψει τον Ντίλαν στο περίπτερο. Δεν εμπιστεύονταν τη Νόρα, η οποία είχε ωστόσο ένα άδειο κρεβάτι στο δωμάτιό της. Προτίμησαν να με ρωτήσουν αν το αγόρι μπορούσε να κοιμηθεί μαζί μου, μόνο μία νύχτα. Ήταν τυφλές, οι καημένες οι μητέρες.

Μόλις μείναμε μόνοι, ο Ντίλαν μού εξομολογήθηκε τα προβλήματά του. Ο πατέρας του τον είχε δει να τριγυρνά με ένα αγόρι. Είχε καταλάβει τα πάντα και τον είχε χτυπήσει... λες και η ομοφυλοφιλία μπορούσε να εκλογικευτεί με χτυπήματα.

Δεν είχα αντιμετωπίσει ποτέ αυτό το πρόβλημα (γιατί δεν είχα πει ποτέ τίποτα στους γονείς μου). Αυτές οι βλακειές της εκστόμισης αυτού του πράγματος, αυτή η επίσημη αναγγελία... Λες και η ζωή είναι θεατρικό έργο κι εμείς είμαστε οι ήρωές του. Εγώ δεν έχω αυτή την αξίωση: ξέρω ότι η ιδιωτική μου ζωή δεν ενδιαφέρει κανέναν... και κυρίως την οικογένεια, τους φίλους ή τους συναδέλφους μου. Δεν έχω διάθεση να βροντοφωνάξω μία αλήθεια που κανείς δεν θέλει να ακούσει (ούτε καν εγώ).

Παρηγόρησα τον Ντίλαν. Όταν το σκέφτομαι... ήταν η πιο ωραία, αλλά και η πιο θλιβερή νύχτα που έχω περάσει, γιατί την επόμενη μέρα το αγόρι θα πέθαινε. Δεν είχα κάνει ποτέ έρωτα με κάποιον την παραμονή του θανάτου του.

Ο Ντίλαν είχε θελήσει να τον δέσω. Αυτές οι πρακτικές ήταν σπάνιες στους εφήβους. Σπάνιες και πολύτιμες. Ακούω ακόμα τον παραπονιάρικο, ικετευτικό και συνεπαρμένο τόνο της φωνής του.

Είναι παράξενο: είχα ανέκαθεν την εντύπωση ότι ο Μπόουι ήταν μαζοχιστής. Στους χορούς του παριστάνει ότι είναι διαμελισμένος, στραπατσαρισμένος. Είμαι σίγουρος ότι το απολαμβάνει, όταν τον δένουν σφιχτά. Εσείς όχι; Εννοώ, εσείς δεν είστε σίγουροι;